

GAZDATISZTEK LAPJA

A MAGYAR GAZDATISZTEK ÉS ERDŐTISZTEK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK
MEZŐGAZDASÁGGAL ÉS ERDÉSZETTEL FOGLALKOZÓK NYUGDIJINTÉZETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK HAVONKÉNT EGYSZER.

Közfizetési ára:
Egész évre 2 forint.

Szerkesztő: **JESZENSZKY PÁL,**
AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET TITKÁRJA, A MAGYAR GAZDATISZTEK
ÉS ERDŐTISZTEK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK ÉS NYUGDIJINTÉZETÉNEK ÜGYVEZETŐJE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, IX., Üllői-út, „Köztelek“.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület, valamint a Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesületének és a Mezőgazdasággal és Erdészettel Foglalkozók Nyugdíjintézetének tagjai ingyen kapják.
Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tagja egész évre 10 frt. — A Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesületének tagja egész évre 5 frt, gazdasági segédtisztéknek 2 frt 50 kr.

Meghívó

a Magyar Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesületének Budapesten 1904. április hó 24-én, vasárnap d. e. 10 órakor a *Köztelek* üléstermében (Köztelek-utca 8. szám) tartandó

rendes évi közgyűlésére.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.
2. Jegyzőkönyv hitelesítésére két tag ki- küldése.
3. Ügyvezetői jelentés az egyesület 1903. évi működéséről.
4. Számvizsgáló-bizottság jelentése az 1903. évi zárszámadásról és az egyesület vagyoni állapotáról.
5. 1904. évi költségelirányzat megá- lapítása.
6. Kilépő és lemondott 5 választmányi tag helyébe 5 választmányi tag választása.
7. Esetleges indítványok és javaslatok, melyek az alapszabályok 16-ik szakasza értelmében, a közgyűlést megelőzőleg 8 nappal az ügyvezetőhöz írásban benyújtandók.

Budapest, 1904 április hó 2.

Az elnökség.

Meghívó

a „Mezőgazdasággal és Erdészettel foglalkozók Nyugdíjintézeté“-nek, Budapesten 1904. évi április hó 24-én, vasárnap délelőtt 10^{1/2} órakor a „Köztelek“ elsőemeleti üléstermében tartandó

X-ik rendes közgyűlésére.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.
2. A jegyzőkönyv hitelesítésére 2 tag ki- küldése.
3. Az igazgatóság jelentésének és az 1903. évi zárszámadásnak és mérlegnek elő- terjesztése.
4. A felügyelő-bizottság jelentésének elő- terjesztése.
5. Határozathozatal a zárszámadásra és mérlegre vonatkozólag.
6. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság kiegészítése választás útján.
7. Esetleges indítványok, melyek az alap- szabályok 30-ik szakasza értelmében a köz- gyűlést megelőzőleg legalább 8 nappal az el- nöknek írásban benyújtandók.

Budapest, 1904. április hó 8-án.

Az igazgatóság.

Kérelem.

A folyó évi tagdíjat még be nem küldött t. tagjainkat s azokat, kik tagdíjakkal hátralék- ban vannak, tisztelettel felkérjük, hogy az ese- dékes díjakat mielőbb befizetni sziveskedjenek.

Az ügyvezetőség.

Tagdíjnyugtázás.

200 korona alapítványi összeget beküldött Seifert József pozsonyi cs. és kir. udvari fegyverszállító czég.

Az 1904. évre tagdíjait márczius 12-től április 16-ig beküldötték: 10 koronát: Becsey Hugó, Békeffy Gyula, Csekey János, Dubovszky Géza, Eisenhut Kálmán, György József, Hajdu István, ifj. Kesselbauer Károly, Klein Sámuel, Ludvigh István, Nagy Károly, Orkonyi Károly, Pfeiffer János, Petrányi Lajos, Rovara Frigyes, Sal István, Schlahta Adolf, Schmiedt Albert, Strohbel Zoltán, Spitzer Elek (Tolna-Tamási), Szabados Gáspár, Székács István, Thanhoffer Ferenc.

5 koronát beküldöttek: Kováts György Béla, Kováts Viktor, Husz L. Árpád, Schumacher Antal, Székely Győző.

Hátralékot fizettek: Dedinszky Károly 4, Kabos Miklós 5, Matlaszkovszki Tádé 10, Török Barna 10 koronát.

1905-re 10 koronát beküldött Vargha Béla.

Egyesületi élet.

(Választmányi ülés 1904 április hó 6.)

Egyesületünk igazgatóválasztmánya folyó évi április hó 6-án tartotta rendes havi ülését. Jelen voltak *Bujanovics* Sándor udvari tanácsos elnöke alatt: *Nick* Ede kir. tan., alelnök, *Fronm* Antal, *Kiss* Lajos, *Landess* József, *Szántó* Menyhért, *Szadovszky* József dr., *Székács* István, *Takács* Emil és *Jeszenszky* Pál ügy- vezető mint előadó.

Távollétüket kimentették *Máday* Izidor alelnök és *Gressler* Vilmos választmányi tag.

Elnök az ülést megnyitván, szívélyesen üdvözli a megjelent tagokat s a jegyzőkönyv hitelesítésére *Nick* Ede alelnököt és *Szadovszky* József dr. választmányi tagot kéri fel. Ügyve- zető bemutatja a múlt ülés jegyzőkönyvét, amelynek hitelesítése után előterjeszti az egye- sületbe való felvételt kérő új tagok névsorát.

Fölvették a választmány által a követ- kező új tagok: *alapító tagul* 200 korona ala- pitványi összeggel *Seifert* József pozsonyi cs. és kir. udvari fegyverszállító czég. Rendes ta- gokul: *György* József urad. tisztartó, *Ludvigh* István kasznár, *Orkonyi* Károly okl. gt., *Székely* Jenő okl. gt., *Pankotavideki erdő- és gazda- tiszti kör*.

Tagsági kötelezettségük lejártával a tagok sorából töröltettek: *Békeffy* Gyula és *Vargha* Béla. A taglétszám 1012.

Ügyvezető előterjeszti, hogy *Rózsa* József egyesületünk részére 60 koronát adományozott. A választmány az adományért köszönetet mond.

Tudomásul vette a választmány ügyveze- tőnek a pénztár állapotáról szóló jelentését, mely szerint márczius végéig a bevétel 9361 kor., a kiadás 4035 kor., a maradvány tehát 5326 koronát tesz.

A választmány megszavazott két folyamo- donak 150 korona segélyt.

Ügyvezető bejelenti, hogy a Fejérmegyei gazdatiszti kör márczius 25-én tartotta meg rendes évi közgyűlését, amelyen az egyesület képviselőjében *Kiss* Lajos, a bécsi gazdatiszti egyesület márczius hó 27-én tartott rendes közgyűlésén pedig *Rovara* Frigyes vettek részt.

Foglalkozott továbbá a választmány a nem okleveles gazdatisztek kongresszusának a

gazdatiszti törvényvel szemben elfoglalt állás pontjával s a földmivélésügyi miniszter által ter- vbe vett „gyakorlati“ vizsga ellen folyó agitációjá- val. A választmány elhatározta, hogy a föld- mivélésügyi miniszterhez sürgős felterjesztést intéz, amelyben a magyar gazdatiszti kar közös óhajára megalkotott törvény változatlan fen- tartását és a terbe vett „gyakorlati“ vizsga életbeléptetését kéri.

Több adminisztratív ügy elintézése után a „Mezőgazdasággal és erdészettel foglalkozók nyugdíjintézeté“ igazgatósága tartotta megha- vi ülését, amelyen megállapították a nyugdíjinté- zet mérlegét, amely közel 45,000 korona tiszta vagyont tüntet fel.

A nyugdíjintézet közgyűlését április hó 24-ikére tűzték ki.

Több folyó ügy elintézése után az ülés véget ért.

Tehéntartás váltása.

Ama sok kérdés és fölszólalás, amely lapunkhoz özönlik, kimeríthetetlen bányája a gyakorlati témáknak. Az élet oly tarka válto- zatosságban veti föl ezeket, amilyenben ki- eszelni a legélesebb elme sem volna képes. A legtöbbje ezen témáknak nem különösen érdekes ugyan, de azért számtalanannak vannak, akik érdeklődéssel olvassák és hasznos okulást is merítenek belőlük.

A czimül választott téma sem tartozik a legérdekesebbek közé, de igen sok embernek érdekeit érinti és elég kontroverziákra ad alkal- mat. Lapunk is több közleményt hozott már, amelyeknek tárgya ezen kérdés körül forgott és éppen azért kívánok én is hozzászólni, mert szükségesnek tartom, hogy az imitt-amott olvasott téves nézetek rektifikáltassanak.

Azt olvastam többek között nemrégiben, hogy a tehéntartási váltás összegét jogosság és méltányosság szerint annak a haszonnak alapján kell kiszámítani, amelyet a tehéntar- tásra jogosult ezen javadalomból húz. Más szó- val tehéntartás megváltása fejében pénzérték szerint annyi jár a tehéntartásra jogosultnak, amennyi hasznát ő a tehéntartásból elő tudott állítani.

Ez a nézet úgy gazdasági, mint jogi szem- pontból alapszabályban véve téves. Hogy miért, azt röviden akarom az alábbiakban kifejteni és egyszersmind útmutatással szolgálni a váltás megállapításánál irányt adó helyes szempontok tekintetében.

Tehéntartással, mint a fizetés, illetőleg a bér kiegészítő részét képező javadalmozási móddal különösen gazdatiszteknel és gazdasági cselédeknel találkozunk ugyan, de azért elő- fordul számtalan más eset is, amidőn szerződés alapján, vagy más jogi alapon egyes gazdasá- goktól — többnyire uradalmaktól — egyes sze- mélyek tehéntartást élveznek és igen sűrűn fordulnak elő oly esetek, midőn a tehéntartás megváltása válik szükségessé és előáll a kér- dés, hogy egyrészt mennyi készpénzt tartozik váltásul fizetni az, akit a tehéntartás kiszol- gáltatása terhel és másrészt, hogy milyen

összegű váltást igényelhet pénzben az, aki eddig a tehéntartást természetben élvezte?

A kérdésnek tehát két része illetőleg két oldala van, de azért igen természetes, hogy azt csak egyféleképpen és egy szempontból lehet eldönteni. Vagy azt kell az eldöntésnél alapul vennünk, hogy mit tartozott az egyik fél tehéntartás fejében a másiknak kiszolgáltatni, vagy pedig azt kell alapul választanunk, hogy milyen haszna vagy jövedelme volt ezen másik felnek a tehéntartásból. Ez a két szempont korántsem egyezik meg egymással, mert okszerű gazdálkodás mellett az az érték, amelyet A. tehéntartás fejében B.-nek természetben kiszolgált, mindig jóval csekélyebb a hasznánál, amelyet B. magának rendes körülmények közt a tehéntartásból szerezhethet.

Legjobban kitűnik ez, ha az A. részéről való szolgáltatást és B.-nek tehéntartási jövedelmét alkatelemekre bontjuk. A. a szokásnak megfelelőleg téli- és nyári tartást, esetleg ingyen istállót és ingyenes gulyást ad B.-nek. Ennek pénzbeli egyenértékét a takarmány és alom piaci ára, a nyári legelő fűbére, a szokásnak megfelelő istállóbére és a gulyás bére vagy ennek megfelelő része határozza meg. Ezeknek az értékeknek az összege felel meg ugyanis annak, amit A. tehéntartás fejében nyújt, sőt ebből is levonandó a trágyaérték, ha az a szerződés szerint A. javára esik.

Rendes gazdálkodás mellett B.-nek a tehéntartásból, tudniillik a tejértékesítésből, a borjuhasznából és az eladásoknál elért nyereségből nemcsak ezeket az értékeket kell behoznia, hanem ezenfelül a tehénnek fekvő tüke kamatait és a saját iparüzletének jutalmát is és különösen ügyes kezelés mellett még az is megtörténhetik, hogy a haszon, amelyet B. ily módon az A. részéről kapott értéken fölül produkál, az A. hozzájárulását meg is haladhatja. Illusztrálásképpen talán elég lesz azon esetre gondolnunk, ha B. keresett és értékes tenyésztéslatok tenyésztésével foglalkozik.

Váltásról lévén szó, az érdeknek megfelelően nagy jelentősége mutatkozik, mert A. teljes joggal hivatkozik arra, hogy ő annyi értéket, amennyit eddig szolgáltatott, ezentul is szívesen ad, de nem köteles elfogadni azt, hogy a megváltás az ő hátrányával járjon és hogy ő ezentul többet tartozék adni, mint amennyinek adására eddig kötelezve volt.

Viszont B.-nek álláspontja is méltányosnak tűnik föl, ha azt kívánja, hogy ő tehéntartásból nyert jövedelme arányában kárpóttassék, mert nem forog fönn ok arra, hogy ő jövedelmének egy részéről lemondjon, holott arra okot nem szolgáltatott.

A-nak és B.-nek merőben ellentétes álláspontját összeegyeztetni nem lehet és így választani kell a kettő között. Ez a választás azonban nem lehet föltétlen és nem szólhat minden egyes esetre, hanem az esetek eltérő természetéről szerint hol az egyik, hol a másik lesz irányadó.

Döntő momentum ebben a tekintetben az, hogy a szó szoros értelmében vett megváltás esete forog-e fönn, vagy pedig olyan eset, a midőn B.-nek A. ellen a tehéntartás fejében kárpótláshoz van igénye.

Egyszerű megváltás esete forog fönn olyankor, midőn a változott viszonyok hozzák magukkal annak szükségét, hogy B. az eddig természetben élvezett tehéntartás helyett pénzbeli relutumban részesüljön, avagy ha a megváltás B. kívánságára, vagy a felek közös megállapodása folytán történik.

Kárpótlásnak van helye viszont oly esetben, midőn A.-nak jogtalan cselekvénye, vagy mulasztása folytán B. a tehéntartást természetben nem élvezheti és ilyenkor ez a jogtalan cselekvény, vagy ez a mulasztás B.-nek ahhoz ad jogot, hogy A.-tól ne csak az eddig is kiszolgált értéket, hanem ezen felül összes kárának és elmaradt hasznának megtérítését is követelhesse.

Egyszerű megváltás mellett a váltásösszeg kiszámítása úgy történik, hogy az elfogyasztott takarmány és alom piaci árát, a nyári legelő fűbérét és esetleg az istállóért és a gulyás bérét összeadjuk, s ebből a trágyaértéket (ha az A.-t illeti, levonjuk).

Kárpótlásul azonban B.-nek mindazon haszon és tiszta jövedelem egyenértéke jár, amelyet ő a tej és tejtermékek értékesítéséből, a borjuhasznából és az adásvételeknél elért nyereségből rendes körülmények között és a helyi viszonyoknak megfelelőleg elérhetett.

Sz. F.

A „Köztelek“ kiváló szakrovatvezetőjének eme cikkét szándékosan tartottuk vissza lapunk részére, mert ez a gazdatisztek elsősorban érdekítő oly gyakorlati kérdés, mely már nagyon sok érdeköszeütközést okozott és amelynek pontos és a kuriai döntvények szerint is általánosítandó meghatározása nagyon sok viszálykodásnak, az érdekelt felek igazságtalan megkároztatásának vehető elejét.

A tehén és általában az állattartás váltásának meghatározásában teljesen osztjuk a cikkíró azon nézetét, hogy megváltás esetén az adományozó részéről kiszolgáltatott érték, kárpótlás esetén pedig a haszonélvező valóságos elmaradt haszna térítessék meg. De már kevésbé fogadhatjuk el azon meghatározását, hogy mikor lehet szó megváltás és mikor kárpótlásról és mert ennek megállapítása a gazdasági cselekedés jelentékeny részénél nagyon is vitális érdekeket érint, jónak látjuk itt e kérdést közös megbeszélés tárgyává tenni és fölkérjük előfizetőinket, hogy e tárgyhoz hozzászólni szíveskedjenek.

Tekintettel lapunk hosszú időközbeni megjelenésére, már most bevezetjük a vitát következő megjegyzéseink és ellenvetéseink előadásával:

Cikkíró szerint: egyszerű megváltás esete forog fönn olyankor, a) midőn a változott viszonyok hozzák magukkal annak szükségét, hogy B. az eddig természetben élvezett tehéntartás helyett pénzbeli relutumban részesüljön, b) ha a megváltás B. kívánságára, c) ha a felek közös megegyezése folytán történik.

Részünkről itt csak a b) esetre ismerhetjük el a megváltás föltétlen jogosultságát. Ha maga a haszonélvező kívánja természetbeli járandóságai megváltását, úgy természetesen nem kívánhat többet, mint amennyibe azok kiszolgáltatása magának a javadalmazónak került. Már az a) esetben a jogosultság föltételes. Ha pl. az uraság a gazdaságon kívül álló személyeknek ad bizonyos szolgálatait elismerésül természetbeli járandóságokat, mondjuk néhány hold földet, 1—2 hold tehénlegeltést, bizonyos mennyiségű szénát, szalmát és tüzfát és amennyiben a megváltozott körülmények folytán azokat természetben ki nem adhatja, világos dolog, hogy csak a tehénlegelő, szántott föld stb. egyenértékének megtérítésére kötelezhető, mert hiszen különlegesen ezek kiszolgáltatása és nem pl. marhatartás engedélyezésére kötelezte magát. De már a tulajdonképpeni gazdasági alkalmazottakkal szemben e megváltási eljárás sehogysem igazságos. Mert ha mondjuk a gazdálkodási rendszer megváltoztatása, a legelők feltörése stb. körülmény folytán a tehén- és mondjuk a sertéstartás megváltása válik szükségessé, ami utóvégre is egyedül és kizárólag a szolgáltató érdeke: akkor bizony e megváltási rendszer méltánytalan és igazságtalan, mert az a tiszt és az a cseléd szolgálatba léptekor a tehéntartásból valósággal elérendő haszonra számított és nem arra, hogy mennyibe kerül uraságának a hozzávaló legelő, takarmány, szalma stb. kiszolgáltatása. Ez az ő fizetésének egyik és pedig sokszor igen jelentékeny része, amelyeket szolgálatbaléptekor már számításba vett és talán nem is vállalt volna szolgálatot, ha rövid idő leteltével csak a megváltási értékre számíthat vala. Nyilvánvaló dolog tehát, hogy itt az alkalmazott oly jövedelmének meg-

rövidítéséről van szó, mely az ő javadalmazásának bizonyos átlagban megközelíthető biztossággal megállapítható részét képezi és amelynek elvonásáért már nem megváltás, hanem kártérítésben részesítendő.

A c) esetben végül, ha a megváltás a felek közös megegyezésével történik, úgy a megváltás jogi fogalmának érvényesülése magától érthető dolog. De csak elvben és nem a valóságban. Mert a gazdasági alkalmazottak és főleg a gazdatiszt, a megváltás kiszabásában alkalmazkodni kénytelen szolgáltatója akaratához; ugyanis 100—200 frt jövedelmi differencia miatt nem hagyhatja ott állását, más-különbben pedig pörrel nem érvényesítheti jogos követelését. Itt tehát teljesen Urasági belátásától függ az ő méltányos kárpótlása és ép azért nem közömbös, hogy az érdekelt felek bevonásával elvileg már most megállapíttassék a megváltás és kárpótlás jogosultságának kérdése.

A cikkíró további fejtegetése szerint kárpótlásnak van helye az esetben, ha A.-nak jogtalan cselekvénye vagy mulasztása folytán B. a tehéntartást természetben nem élvezheti. Hát igaz, hogy jogtalan cselekvénynek minősítendő az is, ha a szolgáltató megfelelő kárpótlás nélkül elvonja alkalmazottjai jóság-tartását. Csak hogy e jogtalan cselekedet megállapítása fölötté nehéz a megváltás esélyeinek korábbi meghatározása és azon hatalmi nyomás következtében, amelyet a szolgáltató a gazdatisztra gyakorolhat és amely ellen a tiszt — ha szolgálatában megmaradni akar — egyáltalában nem védekezhetik. Hiszen tudok esetet, amidőn szelid nyomás útján egy uradalom összes segédtszjeit nyugdíjigényükről való önkényes lemondásra kényszerítették. Azon szelid nyomással t. i., hogy különben uti-laput kötnek a talpuk alá.

Persze, hogy az ilyen nyomással szemben aztán bajos törvényes uton védekezni. De az is bizonyos igaz, hogy a marhatartás megváltásából eredő különbözetekeket a legtöbb esetben a megváltás és kárpótlás fogalmának helytelen értelmezése okozza. Részemről tehát e fogalmat, a gyakorlati élet és a méltányosság kívánalmaihoz képest a következőkben definiálnám.

Megváltás alatt a természetbeli járandóságok, legeltetés, stb. oly összegbeni megtérítése értendő, amennyiért azokat a kiszolgáltató helyben készpénzért értékesítheti. Kárpótlás alatt pedig azon érték megtérítése, amennyiért a javadalmazott, e természetbeli javadalmakat hasznosíthatja.

Megváltásnak van helye az esetben, ha:

- a) nem teljes állattartás, hanem csak bizonyos legelőterület és bizonyos határozott mennyiségű takarmány stb. kiadása engedélyezett;

- b) ha a megváltást a szolgálatban lévő gazd. alkalmazott kérlelmezi;

- c) ha a megváltás az alkalmazott érdekében történik.

Kárpótlás adandó: ha a teljes jóság-tartás pénzbeli megváltása a szolgáltató kívánságára, vagy annak érdekében történik.

Hogy igazam van-e, azt az érdekelt felek elbírálására bízom. De az már föltétlenül bizonyos, hogy e meghatározás mindig határozott irányt szabhatna, a jóság-tartás jövőbeli megváltási eseteiben.

Állításaim gyakorlati igazolására nagyon kapóra jött a „Köztelek“ szerkesztőségéhez intézett és az alábbiakban idézett kérdés, a melyet ugyancsak lapunk jogi szakértőjéhez adtuk ki véleményadás végett:

Egy nagybirtokosnál 1 1/4 évig mint önállóan rendelkező és okleveles gazdatiszt kasznári ranggal voltam alkalmazva. Ez idő elteltével a szolgálatból, a gazdaságban beállott változás miatt, kiléptem. Földesurammal egyeztem ki, hogy ő én nekem egy neyved évi fizetésemet végkielégítés címén megadja. Kötelevelünk szerint a fizetésembe járt 3 darab koczatartás az urasági tenyészfalka között 18 darab malaczal egy éves korig. 3 darab tehéntartás szaporulatával éves korig azon a kosztón, melyet az urasági tehének kapnak, továbbá

ava lalmazás-
to biztossággal
helynek elvoná-
n kártérítésben

megváltás a
rténik, ugy a
nyesülése ma-
ben és nem a
almazottak és
kiszabásban
atadója akara-
vedelmi diffe-
állítását, más-
érvényesítheti
esen Urasága
kárpótlása és
y az érdekelt
ost megállapít-
ogossultságának

zetése szerint
en, ha A-nak
szítása folytán
nem élvezheti.
vénynek minő-
adó megfelelő
zottjai jószág-
lekedet meg-
áltás esélyeinek
azon hatalmi
a szolgálatadó
amely ellen a
aradni akar —
Hiszen tudok
utján egy ura-
gdi-jégyenkről
ényszerítették.
különben uti-

ással szemben
ékezní. De az
tartás megvál-
legjobb eset-
galmának hely-
emről tehát e
a méltányos-
következőkben

járandóságok,
megtérítése ér-
olgáltató hely-
Kárpótlás alatt
amennyiért a
dalmakat hasz-

esetben, ha:
hanem csak
os határozott
kiadása enge-

olgalatban lévő

almazott érdek-

es jószágért
kivánságára,

érdekelt felek
ár föltétlenül
mindig hatá-
ágtartás jövő-

olására nagyon
rkesztőségéhez
ezett kérdés, a
szakértőjéhez

int önállóan ren-
ri ranggal voltam
alathól, a gazda-
n. Földesurammal
egy negyed évi
adja. Kötelevelünk
atartás az urasági
al egy éves korig,
es korig azon a
kapnak, továbbá

fizetésében járt 2 kocsi, egy háti ló használat egy tiszt kocsissal, 1200 négyszögöl kert és négy szoba és melléképítményből álló lakás. Földesuram a jószágért megfizetését azon indoklással tagadta meg, mert hátha nekem jószágaim elhullottak volna és így nekem nem hogy hasznom, de károm lett volna, ha jószágom elhullott volna és így annak értéke ki sem számítható. A többi, tudniillik lakás, kert, lóhasználat kifizetését pedig minden indoklás nélkül tagadta meg. Mindezek dacára földesuram adott egy írásbeli nyilatkozatot, hogy azon esetben, ha egy általunk választott bíróság, vagy valamely joghatóság megállapítja és értékeli fenti járandóságaimat, úgy ő azt kifizeti. Én, alólirott, a fenti nyilatkozás kérdését meghivatottabb megfőjtőjének a mélyen tisztelt czimet tartom és kérem a tekintetes szerkesztőséget, legyen szives kérdéseimre a választ olyan alakban megadni, hogy ha az esetleges bíróság elő kerülne is, hivatkozhatom az adatokra. 1. Van-e jogom követelni ebbeli fizetésem negyed részét olyan alapon, mint azt a köztünk létrejött egyezség tartalmazza. 2. Fizetésem képezend-e az? 3. Mennyit lehet, illetve milyen értéknek felel meg 3 darab kocsiatartás 18 malacczal és 3 darab tehéntartás fentjelzett kósz mellett szaporulataikkal egy negyed éven át? Itt megjegyzem, hogy az uradalom egyike az első sertésenyészeteknek az országban s ott a takarmányozás igen intenzív. 4. Mennyit ér a fent leirt lakás negyed évi bére és mennyit a kert negyed évi tartama, illetve haszna? 5. A 3 darab használati lóért számíthatok-e valamit és ha igen, negyed évre mennyit? L. J.

E kérdésre szakértőnk a következő választ adta:

Olyan esetekben, midőn a gazdatiszt a felmondási időre járó fizetését van jogosítva követelni s a fizetésnek természetbeli része természetben bármely okból ki nem adható, ahelyett a pénzbeli egyenérték szolgáltatandó ki. All ez az állattartásra és a természetbeli lakásra is. Tiszti fogat és háts ló fejében váltás nem jár, mert ezek az aktív szolgálattal kapcsolatos járandóságok.

Abban a kérdésben, hogy a sertéstartás és a tehéntartás milyen egységárak szerint váltassék meg és hogy a lakás és kert használatá fejében milyen összeg jár megváltásként, elsősorban a helyi viszonyok és piaci árak az irányadók. E részben tehát általános érvényű becslést felállítani nem lehet. Nem járunk azonban messze az igazságtól és a méltányosságtól, ha 1 db tehéntartást évi 80 koronára, 3 db öreg kocza és 18 db malacc tartását pedig évi 150 koronára becsüljük. A lakás és kert váltása egy évre 3—400 koronára tehető. Ezek a számok nem tarthatnak igényt semmi pontoságra, de annyira mérsékelték, hogy a méltányosságot semmiesetre sem sértetik. Sz. F.

A megváltásban tehát jogi szakértőnk itt a minimálisként megállapítható kártérítést írja elő. Számításához a gazdaság üzemviteli szempontjából szó férhet ugyan, de egészben elfogadható az esetben, ha a tehén és sertéstartás megváltása a gazdatiszt érdekében történt, a mely körülmény bekövetkezhetett az esetben, ha a tiszt a maga jószántából vált meg a gazdaság kezelésétől, amennyiben a felmondási határidő előtti eltávozás folytán vált lehetségessé, hogy máshol megfelelő gazdatiszti vagy egyéb állást foglalhasson el; ha azonban a tulajdonos érdeke volt az, hogy a tiszt szolgálatából a fölmondási határidő előtt eltávozzék, úgy kárpótlás adandó, amely számításom szerint megközelítőleg a következőképp állapítható meg:

	Javára Terhére	korona
30 db tehéntartás az urasági között:		
8000 liter évi tejhozam á 10 f.	600	
3 db 10 hónapos borjú á 100 K.	300	
900 K. tehéntőke után értékvesztesség és rizikó 20%		180.—
3 db kocsiatartás után urasági takarmányon 18 db malacczal egy éves korig:		
18 db egy éves sülő á 50 kg. = 9 mm. á 80 korona	720	
10 db nyári szopós malacc á 5 K.	50	
1000 K. kocza és sülő érték után értékvesztesség és rizikó 20%		200.—
Kanászjutalék, borjupénz stb.		50.—
Összesen	1670	430.—
Az állattartás hasznosítási értéke 1 évre	1440	
Kárpótlási összeg egy negyedévre	360	

Mig a jogi szakértő számítása szerint a megváltási összeg, 3 tehén után á 80 K. = 240 K. 3 kocza után 150 K., együtt 390 K. évi jövedelem után 1/4-ed évre csak körülbelül 100 K. lehetett volna. Csinos kis differenzia.

A tulajdonos részéről kiszolgáltatandó terménybeli értékek reális fölszámításával, itt valószínűleg jóval csekélyebb volna a különbség. Korábbi, e lapokban közölt számításaim szerint, a marha és sertéstartásnak a tiszt el-

vezte jövedelméből a szolgálatadó csak 50—60%, terhet visel. De már e 40—50% differenzia is nagyon megérdemli, hogy a megváltás és kárpótlás alkalmazásának jogi kérdését lehetőleg gyakorlati értelemben tisztázzuk és miután specielle zsebbevágó kérdéstről van szó, reméljük, hogy az érdekelt körök is hozzájárulnak e kérdés gyakorlati fejtegetéséhez. M. T.

A Hatvanvidéki Gazdatiszti Kör rendes évi közgyűlése 1904 február 21-én.

A kör elnöke, Fekete Sándor, elnöki megnyitójában visszatekint a kör három éves múltjára s küzdelmekre, megemlékezik halásan azon oszlopos tagjairól, akik megalakulásának főtenyezői voltak és a gazdatiszt életében oly nagy szerepet játszó véletlen körülmények miatt vidékünkől eltávozva, a kör mozgalmában a régi lelkes tevékenységet már nem fejthetik ki. Ezek: Noszlopi Siposs Sándor a kör volt érdemes elnöke, jelenleg is örökös tiszteletbeli elnök, Bartholomeides János és Olbricht Ottó alelnökök, Kriastély Béla, a kör első ügyvezető-titkára, jelenleg is örökös tiszteletbeli titkár, akinek agilis tevékenységét nem csupán emlékeztünk, de a kör évkönyvei is meg fogják örökíteni és sokan, akik mindannyian részesei voltak az első három év küzdelmének s mozgalmának. A kör azért azonban áll és virul. Hogy életképes, azt bizonyítja az a körülmény, hogy a kilépett tagok helyett újakat nyerünk; hogy a környék gazdatársadalmának szüksége van rá, annak bizonyossága az idei teli társas esték látogatottsága. Ezek reményt adnak arra, hogy a kör még több ciklust fog átélni és a tagok köteleességévé teszik annak a jövőben való kitartó és lelkes támogatását.

A kör titkára, Hajdu István, előterjeszti évi jelentését. Megemlékezik arról, hogy a tavalyi közgyűlésen fájdalommal kellett konstatálni azt a közönyt, ami a környékbeli gazdatisztek nagy részében megvan a kör iránt és ez a közöny most se szűnt meg, sőt talán ha lehetséges, még fokozódott. A birtokososztálynak a kör iránti régi közönye, sőt sajátos megmagyarázhatlan ellenszenv se szűnt meg és mit se használ, ha ezeken az ellenszenveken szóval, tettel, érvel küzdünk és legjobb meggyőződésünket, becsületes szándékainkat el is koptatjuk ebben az elszomorító küzdelemben.

Leírja azután a körnek a nem okleveles gazdatisztek minősítése érdekében kifejtett és e lapok hasábjain is több alkalommal ismertett mozgalmát. A titkári évi jelentés nem mellőzheti szó nélkül, miképp az elmúlt évet is az egyetértés és az összetartozandóság helyett a széthuzás jellemzik. A nem oklevelesek még mindig ellenszenvvel viselkednek a régi gazdatiszti egyesületek és körök iránt, pedig vélt sérelmeik hamaros orvoslása már-már tényre vált. A titkár elmondja, hogy ebben a küzdelemben a kör vezetősége is részesült egy ízben olyan támadásban, amit nem az igazat érző toll kifogástalan irmodora, hanem az igazság híjján szűkölködők dorongja jellemez. A kör vezetőségét ez a támadás meg nem ingatta kitűzött czélja felé haladásában, a régi hűséggel, pártatlansággal ápolta a gazdatisztek érdekeit, amint ápolni fogja is minden tekintet nélkül arra nézve, hogy azok oklevéllel bírnak-e vagy nem. A titkári jelentés részletesen beszámol a kör egy évi írásbeli működéséről; a teli társas összejöveteleket és a táncmulatság erkölcsi sikeréről és végezetül elismeréssel adózik a kör vezetőségének lelkes munkálkodásáért.

A kör tagjainak száma 1903. év végével 7 alapító, 58 rendes és 68 rendkívüli = 133.

Számvizsgáló-bizottság jelent, hogy a kör 1903. évi bevétele 2361.14 K., kiadása 2106.28 K., készpénzmaradvány 254.86 K. A kör vagyoneleltára 532.69 K. értékben szerepel. Költségelőirányzata 1904. évre 1606.86 K.

bevétellel szemben 1382.08 K. kiadás, 224.78 K. felesleggel. Pénztárnoknak a közgyűlés a felmentvényt megadja.

Olbricht Ottó leköszönt alelnök helyett egyhangulag Kacz Ignác választatik alelnökké, Kriastély Béla számvizsgáló-bizottsági tag helyébe Székely Péter számvizsgáló-bizottsági taggá.

Elnök indítványára a közgyűlés elhatározza, hogy tagjait a kör lapja utján figyelmezteti, miképp azon tagok, akik három évi tagsági kötelezettségük letelte után f. évi márcz. 31-éig elmulasztanak bejelenteni, végleges kilépési szándékukat, olybá tekintetnek, mintha újabb 3 évi ciklusra benn akarnának maradni a kör kötelekében.

A Hatvani Kaszinó elnöke ajánlatot tesz, hogy saját autonómiaja épségben tartásával a Hatvani Kaszinó társuljon a Hatvanvidéki Gazdatiszti Körrel közös helyiség és közös gazdalkodás czéljából. A közgyűlés elvileg ezt az eszmét örömmel elfogadja, annak kivételével az igazgató-választmányt bizza meg.

Közgyűlés után a kör harmadik teli társas összejövetelét tartotta meg. Bokor József szép felolvasása — a nő helyzetéről a gazdatiszt életében — minden hallgatónak nagy gyönyörűséget okozott. Kedélyes társas halvacsora, buskomor nóták mellett vidám mulatózás zárta be a szép sikerű összejövetelt.

A kötelező számvezetés.

Lapunk múlt évi 3-ik számában „Leltár” czim alatt hozott cikkemre, a múlt évi 7-ik lapszámban Baril Emil ur „Vagyoneleltár” czimű rövid cikkében reflektálva egy nagyon figyelemreméltó gondolatnak adott kifejezést, amelyvel — ha első látszatra tulzottnak vagy lehetetlennek tűnik is fel — nemcsak érdemes, hanem szükséges is behatóbban foglalkoznunk. Azért, mert a kényszerhelyzet már jó ideje, hogy bekövetkezett, de csak talán nem vettük észre s mert maholnap kénytelen-kelletlen is bele kell majd mennünk ebbe a látszólag lehetetlen dologba, amely nagyon is haladatos segélyforrásnak kínálkozik. Ebből a szempontból csak sajnálom lehet, hogy eddig nem szóltak hozzá a kérdéshez azok, „akiket illet”.

B. E. ur említett cikkének végén ezeket mondja:

„A kereskedővilágban a rendszeres számvitel kötelező. Nem óhajtanám a gazdaszat autokrata jogait csorbítani, — hisz ma is elsőrangú osztálynak tekintem azt feltétlenül, — azonban bizony sok helyen egy magánszempontból, mint nemzetgazdaságilag is csak előnyre szolgálna, ha az ebbeni mulasztások megszüntetése tárgyában kötelező lépések tétetnének.”

Való igaz, hogy a gazdaszat autokratikus jogainak épségben fenntartása, hogy úgy mondfam: szent dolog, de kérdem, hogy a hitelképesség magas színvonalontartása nem egyértelmű-e ennek a tiszteletet követelő jognak öreghedésével? Ime, itt benne is vagyunk már a dolgok közepében.

Mi adja meg a kereskedőnek hitelképességét, existenciájának létalapját? Nem egyedül vagyoni helyzete, árukészlete vagy vagyoni leltárának aktiv volta, hanem megbízhatósága, amelyet becsületessége mellett szabatos könyvvezetése irányít. Pontos, gondos és lelkiismeretes embernek ismerik, a hitelinformációk kedvezőek és hitele határtalan; azért, mert könyvei nyomán úgy tudja intézni minden dolgot, hogy feltétlen megbízhatóságát nemcsak megalapítani, de állandóan fenntartani is tudja. A gazda, földbirtokos, ha telekkönyve, mondjuk hasznos befektetésekre felvett jelzálogkölcsonnel, vagy más oly tehertétellel van terhelve, amely éppen vagyoni erejének szilárdítására, következőképp hitelképességének emelésére kreáltatott, már kevésbbé hitelképes; személyhitele alig van s ha van, bár inkább ne volna, elannyira körülményes, terhes és megnehezített. Szóval a kereskedő, akinek telekkönyve nincs, csak

főkönyve — ur, a földbirtokos pedig, akinek van telekkönyve, de nincs főkönyve, megalázkodni kénytelen akkor, amikor hitelre van szorulva. Már most érvényre jut-e ebben a visszas helyzetben az autokrata előjog? Vajjon nem jut-e ezzel a kérdéssel kapcsolatban előtérbe a főkönyv, azaz a számvetés szükségességének követelménye?

Látjuk ime, hogy ha a kérdést, jobban mondva feladatot erről az oldalról mérlegeljük, mindjárt nem tűnik fel oly túlzottnak B. E. urnak az a gondolata, hogy a számvetés rendszeresítése, jobban mondva általánosítása érdekében kötelező intézkedések tétessenek.

Azt az egyet, hogy a számvetés nélkülözhetlen kelléke a rendszeres vagyonkezelésnek, ma nem tagadhatja józan észszel még az sem, aki a legmegrögzöttebben ragaszkodik az „öregapámnál is így volt“ elvű konzervatívizmushoz; mert hiszen az érzékeny sújt károsodások kell hogy jobb meggyőződésre juttatták.

Azzal tehát, hogy a rendszeres, szabatos számvetés egyik legfontosabb kiegészítő része a gazdálkodásnak, valamennyien tisztában vagyunk és mégis csodálatosképpen, ugyszólván általánosságban a legmostoháiban éppen ezzel a követelménnyel bánnak el; azért, mert a számvetést éppen talán csak „szükséges rossz“-nak itélik. Pedig ez végzetes hiba, mert jelentőségének félreismerése és kicsinylése épp annyi bajnak a kuforrása, mint amilyen értékes segítőeszköze a prosperitás legteljesebb kialakulásának. Ma, hiába, a gazdának valahogyan kereskedősödni kell, kereskedősödjék először abban, hogy amannak legelőmőbb kellékét, a könyvvezetést megismerje s ezzel élni és gyarapodni is tudjon, úgy, mint a kereskedő, aki boldogulását elsősorban annak tulajdoníthatja, hogy mindig tudja azt, hogy áll a „Soll“ és „Haben“-je. Miért éppen csak a gazda legyen az, aki ne ismerje „tartozik“ és „követel“-ének igazságát?

Ha ezt elismerjük, akkor érdemes gondolkoznunk afelett, hogy milyen módok mellett válhassék a pontos és rendszeres számvetés általánosíthatóvá. Ma még nem vagyunk annyira, hogy kötelezővé tétethetnék, mert ha meg is vannak a kényszerítő okok, a módok meg nem statuálhatók még sem. De az általánosítás elősegítésére igenis már hozhatók fakultatív intézkedések talán abban a formában, hogy a hitel-igénylés terén például bizonyos megkönnyítés kedvezményében vagy egyéb előnyben részesítessék az a gazda, aki szabatos számvetésével vagyoni állapotát, vagyis feltétlen hitelképességét és gazdálkodási eredményét kimutatni tudja; perben hiteles könyvkivonattal bizonyíthatson, adóelengedést ugyancsak hiteles könyvkivonattal alapján kérhessen és kapjon, stb.

Ha szinte megoldhatatlannak látszóan nehéz is ez a kérdés, szerintem mégis megállapíthatók volnának azok a módok, amelyek körülbelül ilyen szempontból nyújtandó előnyök vagy kedvezmények révén elősegítenék a rendszeres számvetés általánosabb kreálását. Osztom tehát azt a nézetet, hogy e téren tenni lehet és tenni is kell valamit, mert elgyöngülünk és el is pusztulunk, ha nem tudjuk, hogy „hányadán van szénánk“. A kezdeményezés pedig legyen a gazdatiszti kar kezébe letéve, mert sokkal közvetlenebbül van éppen a gazdatiszti kar e kérdésnél érdekelve, semhogy behatóan ne kellene az idevágó feladatokkal foglalkoznia. S e részben csak egy-két gyakorlati példára utalok.

Vajjon nem első feltétele a belterjesebb, vagyis mondjuk jövedelmesebb rendszernek a szabatos könyvelés, vajjon nem legmegbízhatóbb alapja a gazdatiszti sikeres működésének a rendszeres, pontos könyvelés, vajjon nem támaszkodhat-e a gazdatiszti sikeres működésének dokumentálásánál leginkább és első sorban a könyvek kiáltó igazságaira? De tovább megyek! Hány gazdatisztnak boldogulását teszi kétéssé az, hogy a voluptuális kiadások és ellátások rend-

szert a gazdaság természetes szolgálmányai gyanánt szerepeltetnek, holott tulajdonképpen a gazdaság jövedelmességének elvitázhatlan különbségét képezik, amde mert szabatos könyvvezetés nincs, nemcsak hogy a gazdaság jövedelmébe ezek a szolgáltatások be nem tudatnak, hanem annak egyenes csorbításával a legtöbb helyen nem szoktak számításba sem vevetni.

Szóval, bármerre tekintünk, lépten-nyomon ráakadunk egy-egy olyan okra, amely arra tanít bennünket, hogy a pontos könyvvitel — bármilyen nehezünkre essék is egyébként — okvetlenülül be kell vezetnünk, ha akár az uradalom érdeke iránt elsősorban, akár ebből folyólag a magunk érdeke iránt másodsorban gondos lelkiismeretességgel viseltetünk.

Z. I.

Álláshirdetések.

E rovatban díjtalanul közöljük a „Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesülete“ minden állást kereső tagjának hirdetését 2 hónapon keresztül.

Az állást keresők bizonyítványmásolataikat tartoznak irodánkhoz beküldeni.

Az állást adó földbirtokosokat tisztelettel kérjük, hogy betöltendő állások esetén egész bizalommal szíveskedjenek irodánkhoz fordulni. Az állás-betöltésre előjegyzett gazdatisztek bizonyítványmásolatait kívánatra bérmentve és díjtalanul küldjük meg; de ezeknek betekintés utáni visszazármasztását kérjük. Elegendő csupán az illető hirdetés előtt álló számra hivatkozni. E rovat díjtalanul áll rendelkezésre a betöltendő állásokat hirdetni ohajtó földbirtokosoknak is, ha egyesületünk tagjai sorába lépnek.

Betöltendő állások.

Ajánlatok a „Gazdatisztek Orsz. Egyesülete“ ügyvezető-séghez küldendő.

164. Esztergommegyei bér gazdaságba nőtlen gazd. akadémiát vagy felsőbb tanintézetet végzett néhány évi gyakorlattal bíró ügyes segédtszert keresetek. Évi fizetés 480 korona és teljes ellátás.

165. Egy nógrádmegyei bárói birtokra szerény igényű földmives iskolát végzett nőtlen megbízható és ügyes kulcsár kerestetik.

Bizonyítványmásolatokkal felszerelt ajánlatok, melyek vissza nem küldetnek a Gazdatisztek Orsz. Egyesülete ügyvezető-ségéhez küldendő.

Állást keresők.

Főtiszt, kezelő, intézői vagy segédtszert állás betöltésére ajánlkozhatnak.

586. Kezelőtiszt állást keres magyarvári gazd. akadémiát végzett nőtlen r. kath. kellő gyakorlattal bíró gazdatiszt.

587. Tíz évi gyakorlattal bíró nőtlen r. kath. magyarvári gazd. akadémiát végzett gazdatiszt, aki az állattenyésztésben, cukorrépa-termelésben, takarmánytermelés és eltarítás, valaminta gyümölcs és rizstermelésben teljesen jártas mielőbbi belépésre önálló kezelőtiszt alkalmazást keres: Beszél magyarul, németül és románul.

588. Segédtszert alkalmazást keres mielőbbi belépésre egy minden tekintetben megbízható s az összes gazdasági üzletágakban 6 évi gyakorlattal bíró nőtlen ág. ev. vall. okl. gazdatiszt. Beszél magyarul és németül.

589. Gazdatiszti állást keres 45 éves rom. kath. kis családú, rendszerető, munkabíró és erélyes férfi aki a lipótvári földműv. iskola 3 éves tanfolyamát teljesen végezte, azóta Nyit-ravölgyben 4, Pestmegyében 12, Árva megyében 4 s jelenlegi helyén 3 éve mint számadásokat vezető gazdatiszt van alkalmazva, állása felmondatlan, de 3 hónapi felmondása után új állását elfoglalhatja. Érti alaposan a dohány és szőlőkezelést.

Országos gépész- és művezető-egyesület és nyugdíjintézet szakavatott gépészeket minden időben felvesz és elhelyez. Közlönye: „Magyar Gépipar“ évi előfizetési ára 8 korona, Budapest, Köztelek.

beszél magyarul és tótul. Bizonyítvánnyal kitűnők. Csak állandó állásba hajlandó elmenni.

590. Egy minden tekintetben megbízható s a gazdaság összes üzletágakban kiválóan jártas, 20 évi gyakorlattal bíró nős kiscsaládu gazdatiszt mielőbbi belépésre megfelelő alkalmazást keres.

591. 15 évi gyakorlattal bíró szerény igényű nős ev. ref. val. kiscsaládu gazdatiszt kezelőtiszt alkalmazást keres lehetőleg azonnali belépésre.

592. 17 évi gyakorlattal bíró nős kiscsaládu ev. ref. val. gazdatiszt kisebb birtok önálló vezetésére ajánlkozik. Állását bármikor elfoglalhatja.

593. 18 évi gyakorlattal bíró nős r. kath. kis családú okl. gazdatiszt, aki úgy az állattenyésztésben, valamint a cukorrépa- és dohánnyal termelésében kellő jártassággal bír, a nyári hónapokra kiegészítő ajánlkozik.

594. Egy minden tekintetben megbízható, vinctelérképezdét végzett, nős, r. kath. gazdatiszt középirtok vagy nagyobb szőlőtelep önálló kezelésére ajánlkozik. Kitűnő bizonyítvánnyal rendelkezik, állását bármikor elfoglalhatja.

1. Politikai napilapok, szakközönyök, szépirodalmi és élelzapok.

A kedvezményt adó lapokra a „Gazdatisztek és Erdőtisztek Országos Egyesületének tagjai“ kedvezményes áron, az egyesületi iroda utján fizethetnek elő.

Budapest. Képes politikai napilap. Kiadóhivatal Budapest, Sarkantyus-u. 3. Előfizetési ára egy évre 12 frt. Tagjainknak 9 forint, árengedmény 25%.

Borászati Lapok. Szerkeszti Baross Károly. Előfizetési ára egy évre 5 frt, fél év 2 frt 50 kr. Tagjainknak egész évre 4 frt, fél év 2 frt. 20%.

Egyetértés. Polit. napilap. Kiadóhivatal Budapest, IV., Papnövelde-utca 8. 32-ik évfolyam. Előfizetési ára 20 frt helyett, 14 frt, árengedmény 30%.

Hazánk. Politikai és közgazdasági napilap. A Magyar Gazdaszövetség közlönye. Rendes heti mellékletei a „Vasárnap“ és a „Szövetkezés“. Az év végén minden előfizető díjtalanul megkapja az „Agrár Albumot“. Kiadóhivatal: Budapest, VIII., Szent-Királyi-u. 28. Előfizetési ár egy évre 28 kor., tagjainknak 20 korona.

Képes Néplap. Előfizetési ára 1/4 évre 70 kr., 1/2 évre 1 frt 20 kr. Egyesületünk tagjai irodánk utján 15% kedvezménnyel fizethetnek elő a lapra.

Magyar Hírlap. Politikai napilap. Kiadóhivatal Budapest, V., Honvéd-u. 4. Előfizetési ára 14 frt. Egy-

sületünk tagjai irodánk utján 15% kedvezménnyel fizethetnek elő a lapra.

Magyar Bazar. Divatlap. Kiadóhivatal Bpest, Kerepesi-ut. Megjelenik havonként 2-szer. Előfizetési ára 1 évre 12 kor., tagjaink kedvezménnyel fizethetnek elő a lapra.

Magyar Gazdak Lapja. Gazdasági szakközöny. Kiadóhivatal Budapest, Baross-tér 14. Előfizetési ára egy évre 8 forint, tagjainknak 4 frt. árengedm. 50%.

Pesti Napló. Politikai napilap. Kiadóhivatal Budapest, VI. Teréz-körút 23. Egész évre 14 frt helyett 12 frt, félévre 7 frt helyett 6 frt, negyedévre 3 frt 50 kr. helyett 3 frt. 14%.

Politikai Ujdonságok. Előfizetési ára 1/4 évre 1 frt 25 kor. Egyesületünk tagjai irodánk utján 15% kedvezménnyel fizethetnek elő a lapra.

Urambátym. Humorisztikus hetilap. Kiadóhivatal Budapest, IV., Egyetem-u. 4. Előfizetési ára egész évre 8 frt, tagjainknak 6 frt. 25%.

Üstökös a legrégebbi magyar élelzap. Kiadóhivatal Budapest, Honvéd-utca 4. 41-ik évfolyam. Előfizetési ára egész évre 8 frt helyett 6 frt. 25%.

Kedvezmények egyesületi tagok részére. Gyárosok és kereskedők.

Bächer Rudolf. Budapest, VII., Nagymező-utca 68. Ekék és egyéb talajművelő eszközök, áreng. 10%.

Brázay Kálmán. Budapest, IV., Muzeum-körút 23. Fűszer- és gyarmatárak után 2%, sós-borszesz, 20%.

Brüner Testvérek. Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 3. Lámpák, lámparészek és lámpások, 10%.

Calderoni és tsa. Bpest, Váci-utca 30. Optikai tárgyak, szemüvegek, látcsövek, hőmérők 10%.

Ditmar R. Budapest, V., Fürdő- és Nádor-utca sarok. Lámpák, lámparészek, lámpások, áreng. 5%.

Dóna Dóme és Fia. Budapest, IV., Mária-Valéria-utca. Papír, írószert, nyomtatványok és följegyzési könyvek raktára, áreng. 5%.

Elsinger M. J. és fia Budapest, V., Thonet-udvar. Vízmentes szövetek, ponyvák, zsákok, kendertömlők, esőköpenyeg és gazdasági sátorok, árengedmény 5%.

Freund A. és Fia. Budapest, IV., Koronaherczeg-utca 3. Nyerges, lószerszámok, bőrdobozok és utitáskák, lópokróczok, istálló- és tisztító szerek, 5%.

Károlyi György. Budapest, V., Dorottya-u. 10. Papír, író és rajzszerek, 10%.

Fairbanks mérleg- és gépgyár r.-társ. Budapest, Andrássy-u. 14. gazd. gépek, tizedes és százados mérlegek 10%.

Feldmann és Kádár. Budapest, VI., Teréz-körút 34. Műszaki és gazdasági kellékek, szerszámok, fűrészek és reszelők. Orosz és amerikai henger- és gépolajok, oliva gépolaj, 15%.

Fuchs G. Budapest, VII., Károly-körút 1. Gazdasági

gépek, tizedes és százados mérlegek, árengedmény 5%.

Geitner és Rausch. Budapest, Andrássy-ut 8. Műszaki, gazdasági és szerkesztési. Háztartási és sportcikkek. Malomkőgyár.

A gazdatiszt urak bevásárlásnál a legmagasabb engedményben részesülnek. Kivánatra külön árajánlattal készségesen szolgálunk.

Groág Lipót fia. Budapest, VI., Váci-körút 43. Uri és női fehérnemű, férfi ingek, gallérok, kézelők, zsebkendők; fűzők és kötött árak, stb. áreng. 6%.

Glass és Tarsa. Budapest, IV., Muzeum-körút 5. Uri fehérnemű, vízhatlan esőköpenyek, Jaeger-árak, árengedmény 5%.

Hatschek Emil. Budapest, Andrássy-ut 13. Látszerek és norinbergi diszmitárak, árengedmény 10%.

Huzella M. Budapest, Váci-utca 1. Vadászfegyverek és vadászlelkek (töltények kivételével), 5%.

Kánitz C. és Fiai. Budapest, Dorottya-utca 10. Papír- és írószerek, nyomtatványok, amerikai írógépek, árengedmény 10%.

Kontur Alajos. Budapest, IV., Lipót-utca 10. Üveg és porcellán készletek és használati edények; képezetek és tábla-üveg raktár, áreng. 10%.

Kirner József. Budapest, IV., Szervita-tér 2. Vadászfegyverek és vadász-kellékek, forgópisztolyok stb.-ből (töltények és egyéb löszerek kivételével) 10%.

Kühne Ede Moson. Budapest, VI., Váci-körút 57/a. Kizárólag hazai gyártású gazdasági gépek és eszközök gyári árából, 10%.

Az Orsz. Magyar Gazd. Egyesület tulajdona.

A „PÁTRIA“ irodalmi vállalat és nyomdai részvénytársaság nyomása.